

11. Самойлович А. Н. Опыт краткой крымско-татарской грамматики / А. Н. Самойлович. – Пг., 1916. – 104 с.
12. Сарф-и тюркий (Тюркская грамматика) – Бахчисарай : Изд-во типолитографии газеты «Терджиман», 1907 г. – 26 с.
13. Сейдаметова Н. С. Структурно-семантичні особливості іменних і дієслівних словотвірних гнізд у кримськотатарській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец 10.02.13 «Мови народів Азії, Африки, аборигенних народів Америки та Австралії» / Н. С. Сейдаметова. – Київ, 2010. – 22 с.
14. Хабишев М. А. Именное словообразование и формообразование в куманских языках / М. А. Хабишев. – М. : Наука. Главная редакция восточной литературы, 1989. – 218 с.
15. Чобан-заде Б. Къырымтатар ильмий сарфы / Составители А. М. Эмирова, Н. С. Сейтягъев, под общей ред. А. М. Эмировой. – Симферополь : Доля, 2003. – 240 с.
16. Чобан-заде Б. Татар грамери / Б. Чобан-заде, Ф. Агазаде. – Баку, 1929. – 202 с.
17. Jankovski Henryk. Grammatyka języka krymskotatarskiego / H. Jankovski. – Poznań, 1992. – 456 s.

УДК 821.02.1

*Ковтун І.І.
(Харків, Україна)*

ІНШОМОВНА СУДОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ МОВОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Для багатьох мов джерелом формування юридичної лексики було римське право. Більшість римських юридичних термінів дійшло до наших днів, ставши надбанням багатьох сучасних законодавчих систем. У статті зроблено спробу окреслити певні етапи становлення й формування іншомовної судової термінології.

Ключові слова: *іншомовна судова термінологія, правнича лексика, термінолексема, терміносистема, юридичний дискурс.*

Для многих языков источником формирования юридической лексики было римское право. Большинство римских юридических терминов дошло до наших дней, став достоянием многих современных законодательных систем. В статье сделана попытка очертить определенные этапы становления и формирования иноязычной судебной терминологии.

Ключевые слова: *иноязычная судебная терминология, юридическая лексика, терминолексема, терминсистема, юридический дискурс.*

Roman law was the main source for the law terminology formation. The majority of the legal terms have survived to our days, becoming the property of many modern legal systems.

© Ковтун І.І., 2012

The article presents an attempt to indicate some of the stages in the formation of the legal terminology.

Key words: *foreign judicial terminology, law terminology, legal lexicon, termin leksem, term system, legal discourse.*

Постановка наукової проблеми та її значення. Завдання мовознавства полягає у дослідженні зв'язку мови й суспільства. Він спостерігається в юридичній мові, оскільки тут існує соціально-політичний феномен. Зазвичай правова промова, яку проголошують правничі особи й керівники, зосереджена на цільовому впливі на присутніх або підлеглих. Головна функція мовознавства полягає у встановленні розуміння й чіткості між різними соціальними верствами суспільства. У мові права завжди існує потреба інформативного роз'яснення і впливу на певні особливі аспекти поведінки людей.

Одним із найважливіших завдань юридичної лінгвістики є дослідження терміна як мовного знака у складі термінологічної системи. Проблема виявлення термінологічності в системі мови - одне з найпопулярніших і найважливіших сучасних лінгвістичних досліджень, у тому числі й досліджень юридичної лінгвістики. Сучасні підходи до термінотворення і терміновживання розглянули у своїх дисертаційних дослідженнях Т. Лепеха, С. Толста, Г. Сергеева та ін. Дана проблематика особливо актуалізується внаслідок застосування новітніх досягнень юридичної теорії та здобутків практики. Проведення кодифікаційної юридичної термінології спонує дослідження в галузі юридичної лінгвістики та визначає основні напрями досліджень, а саме: історія юридичної мови, юридичне термінознавство, юридична лексикографія, юридична текстологія, юридична стилістика, порівняльне правознавство, судова лінгвістика, привертала увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників, серед яких – Н. Артикуца, М. Вербенец, С. Головатий, Ю. Зайцев, С. Кравченко, А. Ляшук, В. Протасов, П. Рабінович, О. Сербенська, В. Тертишник, І. Усенко, А. Ушаков, та ін.

Сучасна термінологічна лексика в мові та мовленні займає значне місце, отже слід розглядати її в різних аспектах. Проблеми запозичення визначаються і досліджуються у наукових працях А. Кримського, Л. Булаховського, І. Огієнка, О. Мельничука, О. Муромцевої, В. Виноградова, Ф. Філіна, М. Шанського, Ю. Сорокіна, Л. Крисіна та ін. Класифікацією запозичення термінів судочинства вивчали С. Семчинський, Ю. Жлуктенко, В. Богородицький, Л. Булаховський, В. Дем'янов, Л. Гумецька, О. Біржакова, Л. Войнова.

Проблеми становлення іншомовної термінології аналізуються в наукових розвідках зарубіжних учених Ф. Хартвег, К. Вегера, Р. Шмідт-Віганд, К. Віннольд, К. Егерс, Л. Хофманн, Х. Кастнер, Е. Шутц, Дж. Швіталла, Б. Еккардт.

Мета наукової розвідки – комплексний аналіз іншомовної судової термінології в контексті термінотворчих процесів та уточнення їх значень, зокрема безпосереднього впливу латині, встановлення характерних рис юридичної терміносистеми: англійської, німецької, французької мов.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**: дослідити шляхи становлення та розвитку іншомовної судової термінології, її системних параметрів, словотвірних особливостей та їх сутностей.

Предметом вивчення є іншомовна **судова термінологія як об'єкт мовознавчих досліджень** та функціонування запозиченої юридичної лексики, прагматичні й функціональні особливості судової юридичної терміносистеми.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.

Для багатьох мов джерелом формування юридичної лексики було римське право. Воно базувалося на точності формулювань, чіткості та простоті викладення. Більшість римських юридичних термінів дійшли до наших днів, ставши надбанням чималої кількості сучасних законодавчих систем. У багатьох європейських державах до XII ст. латинська мова була мовою літератури, науки, мовою офіційних паперів та релігії. Це сприяло створенню міжнародного фонду наукової термінології.

Німецький дослідник Конні Вінольд у своїй праці «*Einfluss der lateinischen Lehn- und Fremdwörter auf die deutsche Rechtssprache*» аналізує історичні події, які впливали на формування юридичної термінології [23: 7-8]. Королівське судовиконавство 1495 р. затвердило постанову, у якій зазначалося, що в палаті суддів повинна засідати половина дипломованих юристів від загальної квоти. Ці події висвітлені в тексті «*Klagespiegel*». Питаннями юриспруденції переймалися не лише професійні юристи, але й різні верстви населення[23].

Римське право, висвітлене на латині, було переписане німецькою мовою [22: 60]. Кожен випадок встановлення мовного контакту супроводиться виникненням процесів взаємодії мов [4:12]. Унаслідок такого перейняття (Rezeption) римського права виникли різні напрями впливу на загальний лексичний зміст мови, а оскільки вищезгадане право уособлює в собі європейське право загалом, то його вплив на англійську, німецьку, французьку та італійську мови безсумнівний.

У «*Саксонському зерцалі*» (збірнику звичаєвого права імператорських часів) були іншомовні юридичні терміни, які згодом, з стали словами іншомовного походження. Наприклад, німецький термін *kamph* запозичено з латинського *campus*, що означає судовий поєдинок, який часто практикувався на той час поданий у «*Салічній правді*» («*Lex Salicae*») [4 : 35]. Процес запозичення іншомовних слів поділяють на етапи. Слова, що з'явилися в європейських мовах як результат запозичення, підлягають семантичним, словотвірним і стилістичним змінам [25]. Термін *vogt* (захисник, наглядач) запозичення іншомовних слів що походить безпосередньо від латинського *vocatus* захисник, наглядач [18:124].

У діючому національному законодавстві про судочинство спостерігаються явища синонімії, наприклад *захисник* та *адвокат*; *судочинство* й *судовиробництво* та ін.

Захисник (*Адвокат*) – лат. *advocatus*, від *advocare* – закликати, запрошувати – особа, яка надає фізичним і юридичним особам різні види юрид. допомоги, передбачені законодавством. Правовий статус Адвоката визначається Законом України «Про адвокатуру» (1992) та іншими актами. Під час виконання професійних обов'язків Адвокат представляє і захищає права та інтереси громадян і юридичних осіб за їхнім дорученням у всіх органах; збирати відомості про факти, які можуть бути використані як докази в цивільних, господарських, кримінальних справах тощо. Робити запит і отримувати документи або їх копії від підприємств, установ, організацій, об'єднань, а від громадян – за їх згодою [1].

Захисник у кримінальному судочинстві особа, спеціально уповноважена захищати права та законні інтереси підозрюваного, обвинуваченого, підсудного і надавати їм необхідну правову допомогу в реалізації їхніх процесуальних прав. Конституція України

проголошує право підозрюваного, обвинуваченого, підсудного на захист. Забезпечення цього конст. права гарантується шляхом надання цим особам можливості захищатися особисто, користуючись наданими правами, або здійснювати свій захист за допомогою Захисника – учасника кримінального процесу. Обов'язок забезпечити підозрюваному, обвинуваченому, підсудному можливість захищатися від пред'явленого обвинувачення покладено на особу, яка проводить дізнання, слідчого, прокурора, суддю, суд. Конституція встановлює, що для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги діє адвокатура. Повноваження Захисників виконують адвокати – особи, які мають свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю. Крім адвокатів, як Захисники допускаються також близькі родичі й свояки, опікуни, піклувальники, але лише на стадії суду розгляду справи і за згодою підсудного [5].

Процедура досягнення окремих кримінально-процесуальних цілей набуває характеру діалогічності (скорочений процес в стадії судового розгляду). Закономірний наслідок цих процесів – динаміка галузевих юридичних засобів.

Спільний корінь з терміном захисник, має похідне словосполучення захищеність особи.

Захищеність особи – наявність системи соціальних, організаційних та інших розвинених і ефективних процедур – юридичних засобів (механізмів) для вільного здійснення, охорони і захисту основних прав людини. Видами *Захищеності особи* є охорона і захист громадянських прав, права власності, батьківських прав, честі і гідності, ділової репутації, а також право захищатися від звинувачень шляхом внесення заяв, оскарження тощо. В юридичній енциклопедії відзначено, що захисниками (захисниками) можуть бути адвокати, які мають ліцензію Мінюсту [20:332].

Прокурор – (від. фр., лат. *procurare* – піклуватися, управляти) — збірне поняття, що вживається для означення прокур. працівників, посад, осіб органів прокуратури, які здійснюють прокур.-наглядові функції. В Україні – це Генеральний прокурор України, його заступники, Прокурор АР Крим і його заступники. Термін «прокурор» застосовується як назва посади кер. органів прокуратури (Генеральний Прокурор України, Прокурор АР Крим, Прокурор областей, міст, районів тощо). Він також використовується для визнання процесуального статусу прокуру [6].

Розглянемо старонімецький правничий термін *ding*, який є твірною основою термінів з різним семантичним значенням: «*Gericht*» (суд), «*Gerichtsversammlung*» (судове засідання), «*Gerichtstag*» (день судового засідання), «*Gerichtspflicht*» (судовий обов'язок). Звідси твірна основа суд української термінології, запозиченої з латини, зокрема: суд, суддя, судова влада, судова експертиза, судова колегія, судове рішення, судова інстанція тощо.

Суд (з лат. *Curia*; нім. *ding* – орган держави, до компетенції якого входить здійснення правосуддя у вигляді розгляду адміністративних, кримінальних і цивільних справ та прийняття по цих справах законних рішень. Рішення по розглянутих справах мають силу закону. В Україні згідно з Конституцією існують Конституційний Суд та судизагальної юрисдикції. (Судова система.) . [18:317]. Суд — орган держави для здійснення правосуддя. Під цим терміном розуміють також процес судочинства. Суд з'явився одночасно з виникненням держави, він є її неодмінним атрибутом. Свої функції Суд здійснює від імені держави. Структура, повноваження і процесуальні правила діяльності Суду в Україні

визначені Конституцією, Законом «Про судоустрій» (2002), КПК, ЦПК, законодавчими Актами [8; 19: 788]. В юридичній енциклопедії відзначено, Суд – орган держави який охороняє інтерси суспільства, здійснює правосуддя [20:1056].

Суддя (лат. arbiter) – посадова особа (голова, заступник голови і суддя, відповідно використовуються у Верховному Суді України, Верховному Суді Республіки Крим тощо. Суддя підпорядковується тільки закону, є незалежною посадовою особою, недоторканність якої гарантується законом. Суддя не може бути призначений без згоди Верховної Ради України затриманий чи заарештований до винесення обвинувального вироку. Держава забезпечує особисту безпеку Судді та його родині. Судді забороняється членство у політичних партіях і профспілках. Посаду Судді може зайняти лише громадянин України віком не молодше двадцяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи у сфері права не менш як три роки, проживає в Україні не менш як десять років і володіє державною мовою [18:317 ; 9]. Судья (рос.) – особа яка має право здійснювати правосуддя [20:1072-1074].

Судова влада – (в нім. мові слово «macht» – «влада» і «сила» і походить від кореня «magen» (vermögen) – «мати змогу». Англійське «power» – «має владу» від французького pouvoir, що походить від латинських слів potestas і potentia – «здатність» «бути здатним»). За Конституцією України (ст. 6) здійснюється виконання повноважень Конституційним Судом України, Верховним Судом України, Вищим Арбітражним Судом України та судами в областях, районах та містах. Рішення, які приймають судові органи (судові інстанції) мають силу закону по кожній конкретній справі (арбітражній, адміністративній, кримінальній або цивільній) і можуть бути переглянуті тільки у відповідності із законом. Можливість для будь-якої фізичної чи юридичної особи захистити свої права шляхом звернення до суду є однією з найголовніших ознак правової демократичної держави та свідченням ефективності Судової влади [18:318] одна з гілок державної влади, основним завданням якої є здійснення правосуддя [10; 19: 142].

В юридичній енциклопедії судова влада (рос. *судебная власть* (суд) – третя гілка державної влади відповідно до концепції *розподілу влади*. [20:1058-1059].

Судова експертиза (з лат. expertus – досвідчений) – регламентоване процесуальним законом дослідження експертом на основі спеціальних знань конкретних обставин кримінальної або цивільної справи з метою встановлення фактів, що мають істотне значення для визначення об'єктивної істини у справі. Розрізняють криміналістичну, судово-медичну, судово-психіатричну, судово-біологічну, судово-автотехнічну, судово-бухгалтерську, судово-товарознавчу експертизи тощо. Судова експертиза призначається особою, яка проводить дізнання, слідчим, прокурором, судом (суддею) по конкретних кримінальних, цивільних або арбітражних справах. Експертна справа регулюється Законом України «Про судову експертизу» від 25 лютого 1994 р. [18:318; 11].

Судова інстанція (інстанція – від лат. instantia, от instare настояти, щось захищати, безпосередня близькість) – державний судовий орган, наділений конституційними повноваженнями щодо розгляду й вирішення кримінальних, цивільних та інших справ і перевірки правильності їх вирішення [18:318; 12].

Судова колегія (колегія – з лат. lat. collegium – товариство, спільність) – судове засідання з розгляду кримінальної справи кількома суддями (ст. 17 КПК).[18:319]; склад суду, що здійснює у передбачених законом випадках провадження у судовій справі; 2

структурний підрозділ судової установи (Військова колегія Верховного Суду України). Законом передбачено різні склади Судова колегія, що розглядають і переглядають суд. справи. Так, відповідно до чинного законодавства крим. справи про злочини, за які законом передбачене покарання у вигляді позбавлення волі на строк більше 10 років, розглядаються у суді першої інстанції Судова колегія у складі 3 осіб, якщо підсудний заявив клопотання про такий розгляд. Розгляд кримінальних справ у виключному порядку здійснюється Судовою колегією, у складі якої не менше 3 суддів (ст. 17 КПК України)[13].

Судова система (з лат. signum – знак, греч. systema (ціле складене з частин, зєднання)- сукупність всіх судів державищо здійснюють правосуддя. Судова система має складну структурута підпорядкованість її окремих ланок. Згідно з Конституцією України у Судовій системі існують суди трьох категорій (суди загальної юрисдикції, арбітражні суди,Конституційний Суд України). Найбільш численними є суди загальної юрисдикції - близько 900 судів. Суд, до компетенції якого належить розгляд справи по суті (Судовий розгляд справи), винесення на ній рішення, – є судом першої інстанції; суд, що розглядає касаційні матеріали (скарги або подання) на рішення суду першої інстанції, які не набрали законної сили, є касаційним судом; суд, що розглядає матеріали в порядку нагляду, вироки або інші рішення по справах, що вже набрали законної сили, є судом наглядової інстанції. За територіальною ознакою загальні суди поділяються на районні, міжрайонні, міські, обласні суди, суди у м. Києві та Севастополі та Верховний Суд України, арбітражні суди – на обласні суди та міські суди у м. Києві та Севастополі; Конституційний Суд України є вищим органом конституційної юрисдикції в країні [18: 319]. Судова система – складова правової системи державиви, що визначає порядок організації і діяльності органів судової влади та засади здійснення правосуддя. У цій системі виділяються два основних компоненти — судострій і судочинство. Основи судострою передбачають структурування Судова система на окремі ланки, гілки та інстанції. Так, традиційним є її поділ на три основні ланки: місцеві суди, апеляційні суди та вищі суди. Поділ на інстанції передбачає виділення щонайменше двох рівнів судів, що розглядають прав, спори по суті та переглядають судові рішення. Визначальними для структур, побудови Судової системи є правила щодо підсудності та підвідомчості. Поширеним у багатьох країнах світу вважається виділення у Судової системи судів загальної юрисдикції, судів спеціалізованих та мирових судів. Окр. прав, системи передбачають суди присяжних [14].

В юридичній енциклопедії *Судова система* (рос. *Судебная система*) – упорядкована законом сукупність різних рівнів, завдяки яким здійснюється правосуддя[20: 1061– 1062].

Судове рішення(от лат. signum – знак, грецьк. systema) – постанова суду першої інстанції (*Судова система*), яка розв’язує по суті правовий спір, що виникає з цивільних, сімейних, трудових та інших правовідносин, або іншу справу, віднесенозаконном до компетенції суду[18 :319]. У широкому значенні акт судового розгляду справи будь-якого виду провадження. Це може бути як саме рішення, так і висновок (КС України), вирок (у крим. процесі), постанова, ухвала, окрема ухвала тощо (у крим., адм., цив. та господарському процесях). Відповідно до ст. 124 Конституції України Судове рішення ухвалюються судами іменем України і є обов’язковими до виконання на всій тер. України. 2) У вузькому значенні – рішення суду як акт правосуддя у конституційного, цивільного і господарському судочинстві. КС України приймає рішення за результатами розгляду справ щодо конституційності законів та ін. прав, актів ВР України, Президента України, актів

КМ України, прав, актів ВР АР Крим (ст. 61 Закону «Про Конституційний Суд України», 1996). Судове рішення приймається поіменним голосуванням шляхом опитування суддів КС. Їхні пропозиції до проекту рішення голосуються у порядку надходження. Судове рішення викладаються у письм. формі.[15].

Центральна стадія кримінального та цивільного судочинства, під час якої суд розглядає та вирішує справи по суті, постановляє вирок чи судові рішення [18 :319]; *судовий розгляд справи* – основна стадія кримінального процесу, коли суд, здійснюючи правосуддя, розглядає справу й у своєму вирокі вирішує питання про винність чи невинність підсудного, приймає рішення. Регулюється ст. 257 – 320 КПК України. Складається з частин, які взаємопов'язані й послідовно змінюють одна одну: підготовча частина судового засідання; судове слідство; дебати судові; останнє слово підсудного; постановлення і проголошення вироку, постанови чи ухвали [16]. Як наслідок, цей термін – судовий розгляд справи – став ядром, навколо якого будувалися такі терміни, як *dingen* «*Gericht halten*» (судити), *dingstat* «*Gerichts-statte*», *tedingen* «*Einen termin setzen*» (призначити справу до прослуховування), *vortedingen* «*vor gericht laden*» (викликати в суд).

Юрисдикція (лат. *jurisdictio* – судочинство, від *jus* (juris) – право і *dicere* – говорити, проголошувати) – 1) Встановлена законодавством сукупність повноважень відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування розглядати та вирішувати правові, спори і справи про правопорушення, давати правову оцінку діям осіб тощо. За характером справ, які розглядаються, Юрисдикція може бути адміністративною, конституційною та ін. 2) Територіальні межі компетенційної сфери діяльності певних органів держ. влади або органів місцевого самоврядування. Юрисдикція може визначатися за територією, на яку поширюються повноваження того чи іншого органу влади. Юрисдикція судів може визначатися особливостями кола осіб, які є учасниками судового розгляду справи [21].

Судочинство (лат. *jurisdictio* – судочинство) – процесуальна форма здійснення правосуддя, діяльність суду. Є видом державної діяльності, пов'язаною з розглядом і вирішенням цив., крим. та ін. судових справ. В Україні порядок здійснення Судочинства регулюється Конституцією та процес, законодавством. Залежно від категорії справ розрізняють такі осн. види Судочинства: конституційне, цивільне, господарське, кримінальне. Конституційне Судочинство регулюється Основним Законом, Законом «Про Конституційний Суд України» та Регламентом КС України. З огляду на особливе значення Конституційного Суду України передбачено специфічну процедуру конституційного впровадження справ, які ініціюються у формі конституційного подання чи конституційного звернення. Рішення щодо відкриття впровадження у справі ухвалюється колегією суддів або Конституційним Судом [17].

Висновки. Розгляд іншомовної судової термінології зумовлений, перш за все, практичними потребами суспільства. Більшість юридичних термінів стали надбаннями сучасної законодавчої системи та зберегли своє значення з римського права і мають латинське походження. Процеси утворення їх змісту, які відбуваються в межах юридичного дискурсу, пов'язані з урегулюванням соціальних відносин між особами і з повноваженнями представників влади. Юридичне функціонування мови – певного середовища, в якому існують закономірності, що склалися у правотворчих процесах, закріплені у фахових законодавчих актах та юридичній практиці.

Оснoву термінології суду становить корінна лексика. З-поміж іншомовних запозичень превалюють терміни грецького та латинського походження, а також запозичення з англійської, німецької, французької мов. Таким чином спостерігається мовна міжкультурна комунікація, що забезпечує з'ясування загальних та специфічних закономірностей організації терміносистеми суду на різних етапах становлення, аналіз процесів творення термінів, дослідження їх складу з погляду походження, системної організації на рівні парадигматики, особливостей номінації сприятиме упорядкуванню всієї терміносистеми, її уніфікації, дозволить прогнозувати тенденції подальшого розвитку, сприятиме підвищенню її значимості у суспільному житті, досягненню належного рівня мовного забезпечення судочинства, підкреслити зв'язки з іншими терміносистемами.

У зв'язку з побудовою нової судової системи з чітким визначенням компетенції судів та захисників, прокурорів передбачається формування української термінології правового захисту і гарантій прав і свобод людини, розширення судової юрисдикції і встановлення нових правил судочинства на демократичних засадах, зміцнює терміносистему та втілює в життя принципи соціального захисту особи, уточнює значення спеціалізації судової діяльності.

Досліджувана термінологія різноманітна за лексико-семантичним характером, особливостями семантико-парадигматичних зв'язків. Лексико-семантичні групи термінів являють собою терміносистеми, які зумовлені творенням споріднених основ, що простежується у похідних сполученнях термінів судочинства (суд-суддя). А сутність значення похідних словосполучень, які є складниками терміну розкривається за іменником, що простежується у його плуначенні. Динамічному розвитку процесуального кодексу та законодавства про судоустрій сприяє зменшення кількості синонімів. Синонімія в термінології розцінюється як негативне явище, тому актуальним є використання іншомовних слів, які мають споріднені корені не тільки в українській термінології.

За словотвірною структурою судові терміни поділяються на три типи: терміни-прості слова (*суд, суддя, прокурор, захисник, адвокат*), терміни-складні слова (*судочинство, юрисдикція*) та терміни-словосполучення (*судова влада- судова система-судова колегія – судове рішення- судова експертиза*).

Оснoву термінології суду складають іменники та прикметники. Термінологія суду перебуває у процесі формування, і словосполучення, представлені повторюваним прикметником та іменниками, які виконують головну роль у розкритті найважливіших понять галузі суду.

Проаналізовано шляхи становлення та розвитку іншомовної судової юридичної термінології, значення римського права для європейського та українського юридичного термінотворення; розглянуто деякі її словотвірні особливості та потенціал і виявлено основні джерела становлення юридичної судової терміносистеми української мови. Вибірково представлено іншомовні судові юридичні терміни, уточнено їх значення, висвітлено особливості використання в правничій системі. Мова права перебуває в тісному зв'язку із загальною фаховою юридичною термінологією, що сприяє створенню міжнародного фонду наукової термінології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адвокат//Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2004. - <http://leksika.com.ua/13870502/legal/advokat>
2. Ахтерова О. А. Латинский язык и основы юридической терминологии / О. А. Ахтерова, Т. В. Иваненко. - М. : Спарк, 2001. - 318 с.
3. Вербенец М. Б. Юридична термінологія української мови: історія становлення та функціонування : автореф. дис. ... канд. філол. наук / М. Б. Вербенец. – К. : Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, 2004. - 34 с.
4. Жлуктенко Ю. О. Мовні контакти. Проблеми інтерлінгвістики. – К.: Вид-во Київськ. ун-ту, 1966. – 135 с.
5. Захисник//Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2004. [Елресурс.]//[доступ до джерела](http://leksika.com.ua/14150522/legal/zahisnik) <http://leksika.com.ua/14150522/legal/zahisnik>
6. Прокурор//Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2004. [Елресурс.]//[доступ до джерела](http://leksika.com.ua/18030327/legal/prokuror) <http://leksika.com.ua/18030327/legal/prokuror>
7. Тлумачний словник української мови: Понад 12500 статей (близько 40000 слів) [Текст] / [ред. В. С. Калашника.] – [2 вид.] – Х.: Прапор, 2004. – 992 с.
8. Суд//Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2004. [Елресурс.]//[доступ до джерела](http://leksika.com.ua/18510811/legal/sud) <http://leksika.com.ua/18510811/legal/sud>
9. Суддя//Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2004. [Елресурс.]//[доступ до джерела](http://leksika.com.ua/14210325/legal/suddya) <http://leksika.com.ua/14210325/legal/suddya>
10. Судова влада//Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2004. [Елресурс.]//[доступ до джерела](http://leksika.com.ua/15401023/legal/sudova_vlada) http://leksika.com.ua/15401023/legal/sudova_vlada
11. Судова експертиза//Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2004. [Елресурс.]//[доступ до джерела](http://leksika.com.ua/10980408/legal/sudova_ekspertiza) http://leksika.com.ua/10980408/legal/sudova_ekspertiza
12. Судова інстанція//Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2004. [Елресурс.]//[доступ до джерела](http://leksika.com.ua/14661222/legal/sudova_instantsiya) http://leksika.com.ua/14661222/legal/sudova_instantsiya
13. Судова колегія//Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2004. [Елресурс.]//[доступ до джерела](http://leksika.com.ua/11860823/legal/sudova_kolegiya) http://leksika.com.ua/11860823/legal/sudova_kolegiya
14. Судова система//Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2004. [Елресурс.]//[доступ до джерела](http://leksika.com.ua/16590603/legal/sudova_sistema) http://leksika.com.ua/16590603/legal/sudova_sistema
15. Судове рішення//Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2004. [Елресурс.]//[доступ до джерела](http://leksika.com.ua/13920920/legal/sudove_rishennya) http://leksika.com.ua/13920920/legal/sudove_rishennya
16. Судовий розгляд кримінальної справи //Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2004. [Елресурс.]//[доступ до джерела](http://leksika.com.ua/18280515/legal/sudoviy_rozglyad_kriminalnoyi_spravi) http://leksika.com.ua/18280515/legal/sudoviy_rozglyad_kriminalnoyi_spravi

17. Судочинство//Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2004. [Елресурс.]/[доступ до джерела] <http://leksika.com.ua/15201212/legal/sudochinstvo>
18. Сучасна правова енциклопедія / О.В. Зайчук, О.Л.Копиленко, Н.М.Оніщенко та ін., за заг.ред О.В. Зайчука, Ін-т законодавства Верхов. Ради України. С К. Юрніком Ін-тер, 2010. С 384с.
19. Тлумачний словник української мови: Понад 12500 статей(близько 40000 слів) / За ред.-ра філологічних наук, про В.С. Калашника.– 2-ге вид. випр. і доп. – Х.: Прапор, 2006. – 992с.
20. Юридическая энциклопедия / Отв. ред. Б.Н. Топорнин.– М.: Юристь, 2001. – 1272 с.
21. Юрисикція//Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. - К. : Укр. енцикл., 2004. [Елресурс.]/[доступ до джерела] <http://leksika.com.ua/10470319/legal/yurisdiktsiya>
22. Hartweg F. Frühneuhochdeutsche. Eine Einführung in die deutsche Sprache des Spätmittelalters und der frühen Neuzeit. (Germanistische Arbeitshefte, 33) / F. Hartweg, K.-P. Wegera. – Tübingen, 1987.
23. Schmidt-Wiegand R. Die Epoche des Althochdeutschen in ihrer Bedeutung für die Geschichte der deutschen Rechtssprache / R. Schmidt-Wiegand // Sprachgeschichte. Ein internationales Handbuch zur Fachsprachenforschung und Terminologiewissenschaft. – Berlin ; New York : Walter de Gruyter, 1998. – С. 2309-2319.
24. Schmidt-Wiegand R. Der Rechtswortschatz im Sachsenspiegel / R. Schmidt-Wiegand // Lexicologie. Ein internationales Handbuch zur Natur und Struktur von Wörtern und Wortschatzen. – Berlin : Walter de Gruyter, 2002. - С. 2341-2348.
25. Wiehnold C. Einfluss der lateinischen Lehn- und Fremdwörter auf die deutsche Rechtssprache / C. Wiehnold. // Hausarbeit. – Norderstedt, 2009. - 52 S.